

آفتاب حقوقی

سه‌شنبه ۲۳ مردادماه ۱۴۰۳ | سال دوم | شماره ۷۰ | قیمت: ۵/۰۰۰ تومان

تجارت برق با

ستاد راهبری تجارت منطقه ای انرژی

ایران از جمله کشورهای صادرکننده برق در منطقه محسوب می‌شود؛ اما با توجه به میزان قابل توجه تولید برق در کشور (۳۶۰ میلیارد کیلووات ساعت در سال ۱۴۰۱)، صادرات برق حدود ۵ میلیارد کیلووات ساعت در همان سال بوده و سهم بسیار کمی (کمتر از ۱٫۵ درصد) را به خود اختصاص داده است. مسائلی همچون تحریم‌های ظالمانه و عدم توسعه شبکه برق برخی از کشورهای هم‌جوار هم البته در پایین بودن حجم تبادلات برق مؤثر بوده‌اند.

دکتر فرشید فرحناکچیان
عضو هیئت‌مدیره
کانون وکلای مرکز

عمده صادرات برق ایران نیز به کشور عراق بوده و بیشترین واردات برق از کشور ترکمنستان انجام می‌شود. این در حالی است که قوانین و اسناد بالادستی مربوطه، افزایش صادرات برق و تبدیل ایران به مرکز مبادلات (هاب) انرژی منطقه را موردتوجه قرار داده‌اند. از همین‌رو با توجه به هدف‌گذاری کمی قانون برنامه هفتم پیشرفت مصوب (جدول شماره ۹) مبنی بر افزایش تبادل برق به میزان ۲۰ میلیارد کیلووات ساعت در سال پایانی، ضروری است راهکارهای توسعه تجارت برق در دستور کار قرار گیرد. در حال حاضر، ایران به کشورهای عراق، افغانستان و پاکستان برق صادر کرده و با کشورهای ارمنستان و جمهوری آذربایجان دارای مبادلات دوجانبه بوده و از ترکمنستان برق وارد می‌کند.

در دنیا نیز البته با توجه به اینکه بخش قابل توجهی از نفت خام، گاز طبیعی و زغال سنگ تولیدی در جهان، در بازارهای بین‌المللی معامله می‌شود، تنها حدود ۳ درصد از کل برق عرضه‌شده در دنیا از طریق تجارت برون‌مرزی تأمین می‌شود. در حال حاضر حدود ۵۰ درصد نفت خام، ۲۵ درصد گاز طبیعی و ۲۱ درصد از تولید زغال سنگ در سطح بین‌المللی معامله می‌شود؛ درحالی‌که تنها کمتر از ۳ درصد از کل تولید برق در جهان به صادرات تعلق می‌گیرد. بررسی‌ها نشان می‌دهد تجارت جهانی برق در سال ۲۰۲۰ معادل ۷۴۷ میلیارد کیلووات ساعت بوده که نسبت به ۴۶۳ میلیارد کیلووات ساعت در سال ۱۹۹۰، ۶۰ درصد (۲ درصد در سال) افزایش یافته است.

در سال ۲۰۱۸، از کل برق عرضه‌شده در اروپا حدود ۹/۱ درصد تجارت برون‌مرزی بوده که این مقدار در آفریقا ۴/۵ درصد، در خاورمیانه ۲/۲ درصد، در قاره آمریکا ۱/۹ درصد و در آسیا ۰/۶ درصد بوده است. با توجه به روند روبه رشد تجارت برون‌مرزی برق در دنیا پیش‌بینی می‌شود که در آینده سهم تأمین برق موردنیاز کشورها از تجارت برق افزایش یابد.

چالش‌های صنعت برق ایران در زمینه تجارت برق در دو بخش قابل تحلیل و بررسی است: (۱) **انحصار وزارت نیرو در صادرات برق:** در حال حاضر وزارت نیرو (شرکت توانیر)، قراردادهای دوجانبه برق بین ایران و کشورهای همسایه را منعقد کرده و کل درآمد حاصل از صادرات برق نیز متعلق به این شرکت است.

دلایلی که وزارت نیرو برای ادامه این روند دارد، عبارت‌اند از: حضور تولیدکنندگان برق بخش خصوصی در حوزه صادرات به ایجاد رقابت منفی با یکدیگر و همچنین با وزارت نیرو منجر شده و در نهایت موجب کاهش قیمت برق صادراتی و عدم‌النفع برای کشور می‌شود. وجود تحریم‌ها باعث شده است تا دریافت ارز حاصل از صادرات با مشکلاتی مواجه شود. با توجه به اینکه بخش خصوصی قدرت سیاسی لازم برای دریافت به‌موقع ارز حاصل از صادرات برق از کشور مقصد را ندارد، در نهایت می‌تواند به زیان بخش خصوصی و کشور تمام شده و مسائل حقوقی متعددی را ایجاد کند. ظرفیت خطوط صادراتی محدود بوده و به‌علت وجود قراردادهای بلندمدت شرکت توانیر با هم‌تایان خارجی خود، بخشی از این ظرفیت در حال حاضر قابلیت تخصیص به بخش خصوصی را ندارد. با توجه به اینکه در عمده کشورهای همسایه ایران وظیفه صادرات و واردات برق عمدتاً بر عهده وزارت انرژی و شرکت‌های دولتی است، بنابراین تمایل کمتری از سوی آن‌ها برای انعقاد قرارداد با بخش خصوصی ایران به خاطر مسائل حقوقی و قراردادی وجود دارد. همچنین وظیفه مرکز ملی راهبری شبکه برق کشور (دیسپاچینگ) حفظ ایمنی، پایداری، برنامه‌ریزی و بهره‌برداری بهینه از شبکه تولید و انتقال برق است. از این‌رو، عقد قرارداد صادرات بخش توسط بخش خصوصی با کشورهای همسایه بدون هماهنگی با این مرکز می‌تواند موجب ایجاد خلل در وظایف آن و کاهش ایمنی و پایداری شبکه برق شود. انگیزه اقتصادی وزارت نیرو به دلیل بحران‌های مالی موجود را هم می‌توان از مهم‌ترین دلایل این امر دانست. با توجه به یارانه‌ای بودن تعرفه فروش داخلی برق، بخش قابل‌توجهی از درآمد وزارت نیرو از صادرات برق است.

به‌طور مثال در سال ۱۴۰۰ حدود ۲ درصد از کل برق تولیدی کشور، صادر شده است؛ اما درآمد ناشی از همین مقدار صادرات حدود ۲۱ درصد از کل درآمد وزارت نیرو را به خود اختصاص داده است؛ بنابراین ورود بخش خصوصی به صادرات برق، در صورت کاهش سهم شرکت توانیر، به بحران‌های مالی صنعت برق دامن می‌زند. ارائه مجوز صادرات برق

به بخش خصوصی، ضمن توسعه تجارت برون‌مرزی برق، به بهبود اقتصاد برق و افزایش انگیزه برای سرمایه‌گذاری در این بخش منجر خواهد شد. بر اساس برآورد سازمان انرژی‌های تجدیدپذیر و بهره‌وری انرژی برق (ساتبا)، پتانسیل برق تجدیدپذیر در کشور در حدود ۱۲۴ هزار مگاوات است که یک‌چهارم آن در سه استان مرزی خراسان رضوی، خراسان جنوبی و سیستان و بلوچستان قرار دارد. از سویی به دلیل نیاز مبرم کشورهای هم‌مرز با این سه استان (یعنی پاکستان و افغانستان) به برق، پیشنهاد می‌شود در این استان‌ها مجوز احداث نیروگاه‌های تجدیدپذیر صادرات‌محور ارائه شود تا نیروگاه‌های مذکور در کنار تأمین نیاز کشور در ایام اوج مصرف، برق تولیدی خود را به کشورهای هدف صادر کنند.

(۲) **عدم استفاده کامل از ظرفیت‌های تجارت برق:** تجارت برون‌مرزی برق در ایران، هم‌اکنون بر اساس مدل قراردادهای دوجانبه است. با توجه به ظرفیت تولید برق کشور و تقاضای کنونی برق در کشورهای هم‌جوار، این مدل پتانسیل کافی برای استفاده بهینه از تمامی ظرفیتی را که در تجارت برق ایران نهفته است ندارد.

در قراردادهای دوجانبه، معاملات برق در دوره‌های بلندمدت است و به عبارتی در بیشتر مواقع این قراردادهای پنج‌ساله بوده و حجم صادرات یا واردات برق دارای بازه زمانی مشخص است و با توجه به مشکلات پیش‌بینی رفتار مصرف در بازه‌های بلندمدت نمی‌توان از مزایای تجارت برق در دوره‌های کوتاه‌مدت روزانه و هفتگی (مشابه آنچه در بازارهای برق داخلی کشور دیده می‌شود)، بهره برد. از این‌رو، بهره‌گیری از ظرفیت کامل راهکار تجارت برق بر اساس مدل قراردادهای دوجانبه بسیار سخت و به عبارتی غیرممکن است.

انعقاد قراردادهای دوجانبه برای صادرات برق و تعیین سیاست صادراتی برق کشور، در حال حاضر صرفاً توسط وزارت نیرو انجام می‌شود. به نظر می‌رسد مسائلی مانند جلوگیری از ایجاد رقابت منفی در بازارهای صادراتی برق با کشورهای همسایه، نبود قدرت سیاسی لازم برای دریافت به‌موقع ارز حاصل از صادرات برق توسط بخش خصوصی، محدود بودن ظرفیت خطوط صادراتی برق و همچنین انگیزه‌های قوی مالی در وزارت نیرو از مهم‌ترین دلایل این امر است. از طرفی، تجارت برون‌مرزی برق در ایران هم‌اکنون بر اساس مدل قراردادهای دوجانبه است.

در قراردادهای دوجانبه، اغلب معاملات برق در دوره‌های بلندمدت است و نمی‌توان از مزایای تجارت برق در دوره‌های کوتاه‌مدت روزانه و هفتگی (که در صورت تشکیل بازار منطقه‌ای برق به وجود می‌آید) بهره برد. از این‌رو، بر اساس مدل قراردادهای دوجانبه، بهره‌گیری از ظرفیت کامل تجارت برق میسر نیست. به‌منظور کسب بیشترین منافع از ظرفیت‌های تجارت برون‌مرزی برق، پیشنهاد می‌شود از قراردادهای دوجانبه به سمت بازارهای چندجانبه منعطف (بازارهای برق منطقه‌ای) حرکت شود که این موضوع نیازمند ایجاد حداقل الزاماتی از جنبه سیاسی، فنی و سازمانی است.

مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی راهکارهای بهبود وضعیت تجارت برق را چنین برشمرده است:

تجارت برق با ستاد راهبری تجارت منطقه ای انرژی

ادامه از صفحه اول:

(۱) ایجاد بازار متمرکز برق صادراتی: در بازار متمرکز برق صادراتی، صادرات برق به کشورهای همسایه به صورت مرکزی است. این یک بازار متمرکز یک طرفه است که تنها فروشندگان برق (صاحبان نیروگاه واجد شرایط ورود به این بازار)، پیشنهاد خود مبتنی بر حجم قابل تحویل و قیمت مدنظر خود را (مطابق با قیود این بازار) به بهره‌بردار سیستم ارسال می‌کنند و بهره‌بردار سیستم با ایجاد منحنی عرضه و با توجه به پیش‌بینی نیاز برق صادراتی، روند تسویه بازار را انجام می‌دهد و قیمت بازار را تعیین کرده و اعلام می‌کند که هر تولیدکننده باید چه مقدار برق برای امر صادرات تحویل دهد. مزیت اصلی طراحی این بازار متمرکز این است که در آن سوی بازار تنها یک خریدار (شرکت توانیر) وجود دارد. این خریدار به عنوان نماینده تولیدکنندگان قرارداد صادراتی را با کشور هدف منعقد می‌کند و از این رو این بازار به دغدغه وزارت نیرو در خصوص امکان ایجاد رقابت منفی میان تولیدکنندگان برق داخلی و به تبع آن کاهش قیمت برق صادراتی، پاسخ مناسبی می‌دهد. در این مدل می‌توان برای صادرات برق توسط بخش خصوصی محدودیت و سقف مشخصی قائل شد و با توجه به این سقف، دارندگان نیروگاه‌های بخش خصوصی می‌توانند به رقابت در این بازار بپردازند. پیشنهاد می‌شود که برای تشویق سرمایه‌گذاری در بخش تجدیدپذیر و همچنین تسریع بازگشت سرمایه توسط این نیروگاه‌ها، نیروگاه‌های تجدیدپذیر جدیدالاحداث در اولویت صادرات برق قرار گیرند تا برای تشویق سرمایه‌گذاری جدید در بخش تجدیدپذیر مداومت و انگیزه داشته باشند.

(۲) حرکت به سمت بازارهای چندجانبه منعطف: هم‌اکنون ترتیبات تجارت برق در ایران با کشورهای همسایه مبتنی بر قراردادهای دوجانبه است. حرکت از مبادله قرارداد دوجانبه برق به سمت بازارهای چندجانبه منعطف و در بلندمدت، بازار یکپارچه برق می‌تواند مزایای بی‌شماری را برای تمامی کشورهای عضو این بازار به‌ویژه برای ایران به عنوان یکی از بزرگ‌ترین تولیدکنندگان برق منطقه به ارمغان آورد. از مزایای بازارهای یکپارچه برق نسبت به قراردادهای دوجانبه آن است که علاوه بر رویه فروش یا خرید مازاد و کمبود برق فصلی که در قراردادهای دوجانبه نیز وجود دارد، می‌توان مازاد یا کمبود دوره‌های زمانی کوتاه‌تر روزانه یا هفتگی را نیز مدیریت کرد. به این ترتیب حجم مبادلات برق برون مرزی افزایش چشمگیری خواهد داشت. ایجاد بازار منطقه‌ای و گسترش

دکتر فرشید فرحناکیان
عضو هیئت مدیره
کانون وکلای مرکز

تجارت برون مرزی برق فراتر از قراردادهای بلندمدت دوجانبه، شامل قراردادهای چندجانبه انعطاف‌پذیر و کوتاه مدت، به ایران این امکان را می‌دهد که مازاد برق خود را در حجم بیشتری صادر کند. از این رو، پیشنهاد می‌شود با هدف حرکت به سمت بازارهای چندجانبه منعطف و تبدیل ایران به قطب (هاب) منطقه‌ای برق (با توجه به نیاز به توافق‌های سیاسی بالاتری که این موضوع نسبت به قراردادهای دوجانبه دارد)، با تدوین قوانین و مقررات لازم در این زمینه و همچنین با دیپلماسی فعال‌تر در این زمینه گام‌های جدی برداشته شود. از این رو، تدوین نقشه راه و در کنار آن در نظر گرفتن الزامات مربوطه توصیه می‌شود.

انجام این راهکارها تاندازه‌ای در قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق و اخیراً در برنامه هفتم توسعه دیده شده است و اجرای آن به تغییر نگرش دولت و وزارت نیرو نیاز دارد. در ماده ۱۷ قانون مانع زدایی از توسعه صنعت برق نیز تکلیف کلی در این زمینه وضع شده بود. به موجب این ماده وزارت نیرو مکلف است پس از اطمینان از تأمین برق مورد نیاز داخلی طبق برنامه اعلامی سالانه، مجوز صادرات برق تولیدی را برای بخش خصوصی به‌ویژه برق تولیدی از منابع تجدیدپذیر صادر کند، مشروط بر آنکه با سیاست‌های صادراتی دولت مغایرت نداشته باشد.

مطابق با بندهای (۱۳) و (۱۵) سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی سال ۱۳۹۲ یکی از راهکارهای مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز، افزایش صادرات برق می‌باشد. همچنین بر اساس ماده ۴۹ قانون برنامه توسعه ششم، دولت موظف شده بود از سال اول برنامه اقدامات لازم را در راستای تشکیل بازار منطقه‌ای و تبدیل ایران به مرکز تبادل برق منطقه (هاب) به عمل آورد. به طوری که شبکه برق کشور از شمال، جنوب، شرق و غرب به کشورهای همسایه متصل شود.

در سال ۱۴۰۱ بر اساس ماده ۱۷ قانون مانع زدایی از توسعه صنعت برق، وزارت نیرو مکلف شد پس از اطمینان از تأمین

برق مورد نیاز داخلی طبق برنامه اعلامی سالیانه، مجوز صادرات برق تولیدی را برای بخش خصوصی به‌ویژه برق تولیدی از منابع تجدیدپذیر صادر کند، مشروط بر آنکه با سیاست‌های صادراتی دولت مغایرت نداشته باشد.

توسعه مبادلات برون مرزی برق در مصوبات مربوط به برنامه هفتم پیشرفت نیز مورد توجه قرار گرفته است. با توجه به تأکید بر تبدیل ایران به مرکز مبادلات (هاب) انرژی در بند (۱۰) سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه، برق به عنوان یکی از حامل‌های انرژی در کنار گاز، نفت خام و فراورده‌های نفتی می‌تواند نقش مهمی در تحقق این هدف ایفا کند. در اجرای این بند، در جدول ۱۰ و بند (ت) ماده ۴۴ برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت، افزایش مجموع تبادل برق به میزان ۲۰ میلیارد کیلووات ساعت در سال آخر برنامه در بخش برق هدف گذاری شده است.

در این راستا، در بند (ت) ماده ۴۴ برنامه هفتم پیشرفت، دولت مکلف شده است ظرف ۶ ماه از لازم‌الاجرا شدن برنامه هفتم، ستاد راهبری تجارت منطقه‌ای انرژی را تشکیل دهد.

در بند (۲۲) سیاست‌های کلی برنامه هفتم توسعه به تقویت رویکرد اقتصادمحور در سیاست خارجی و روابط منطقه‌ای و جهانی و تقویت پیوندهای اقتصادی با اولویت همسایگان اشاره شده است که تجارت برون مرزی برق با ایجاد منافع و پیوندهای اقتصادی و امنیتی مشترک با کشورهای همسایه می‌تواند در تقویت این رویکرد مورد توجه قرار گیرد.

بر اساس جزء «۴» بند (ذ) ماده ۴۸ برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت، وزارت نیرو مکلف است به گونه‌ای اقدام کند که امکان صادرات برق به میزان حداقل ده درصد (۱۰٪) از تولید برق نیروگاه‌های تجدیدپذیر جدیدالاحداث بخش غیردولتی، خصوصی و تعاونی و سه درصد (۳٪) از تولید برق نیروگاه‌های حرارتی جدیدالاحداث بخش غیردولتی، خصوصی و تعاونی با تأمین زیرساخت مورد نیاز (با پرداخت هزینه توسط بخش غیردولتی، خصوصی و تعاونی) فراهم شود. مسئله مهمی که باید مورد توجه قرار گیرد، ضمانت اجرای این قانون است. در صورت ممانعت از صادرات برق توسط وزارت نیرو مطابق شرایط مذکور در ماده ۱۷ قانون مانع‌زدایی از توسعه صنعت برق، این وزارتخانه مکلف است در پایان هر سال به ازای هر کیلووات ساعت کاهش سهم صادرات برق بخش غیردولتی، خصوصی و تعاونی، معادل متوسط نرخ وارداتی و صادراتی برق را از محل منابع داخلی خود به نیروگاه‌های مشمول فوق‌الذکر پرداخت کند. سازمان مکلف است گزارش عملکرد دستگاه‌های مشمول این جزء را هر شش ماه یکبار به مجلس ارسال نماید.

امکان مطالبه خسارت افت قیمت خودرو توسط راننده مسبب حادثه

بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵ با لحاظ بند «ب» ماده یک این قانون، شامل «افت قیمت خودرو» نیز می‌شود و بر این اساس، محدودیت پرداخت خسارت مقرر در این تبصره شامل «افت قیمت خودرو» نیز می‌شود و با عنایت به تصریح حکم مقنن، محدودیت مذکور در این تبصره، شرکت بیمه که بیمه‌نامه شخص ثالث را صادر کرده و همچنین راننده مسبب حادثه را شامل می‌شود. ثالثاً، هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۴۰۳/۳/۲۰ با اصلاح ماده ۷ آیین‌نامه اجرایی ماده ۳۰ قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۶/۶/۸ همان مرجع، کسر قیمت وسیله نقلیه را به عنوان یکی از خسارات مالی موضوع تعهد بیمه‌گر تاسقف تعهدات مالی مندرج در بیمه‌نامه شخص ثالث با رعایت تبصره ۳ ماده ۸ این قانون به رسمیت شناخته و تدوین دستورالعمل راجع به نحوه محاسبه خسارت کسر قیمت وسیله نقلیه، حداکثر ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه را مقرر کرده است.

بیمه موضوع این قانون به اموال شخص ثالث وارد شود؛ لذا خسارت مربوط به کسر قیمت خودرو نیز نوعی خسارت مالی محسوب می‌شود؛ به‌ویژه آن که، ماده ۲ قانون رسیدگی فوری به خسارات ناشی از تصادفات رانندگی مصوب ۱۳۴۵ نیز کاردان‌های فنی راهنمایی و رانندگی و پلیس راه را به تعیین میزان خسارات وارده به وسیله نقلیه؛ اعم از هزینه تعمیر و کسر قیمتی که در نتیجه تصادف حاصل می‌شود، مکلف نموده است. همچنین ماده ۲ قانون صدرالذکر تمامی دارندگان وسایل نقلیه موضوع این قانون را مکلف کرده است وسایل نقلیه خود را در قبال خسارات بدنی و مالی که در اثر حوادث وسایل نقلیه به اشخاص ثالث وارد می‌شود، حداقل به میزان مندرج در ماده ۸ این قانون نزد شرکت بیمه‌ای بیمه کنند؛ لذا چنانچه خودروی شخص زیان‌دیده علاوه بر خسارات وارده به بدنه آن، بر اساس تأیید کارشناس متحمل افت قیمت عرفی ناشی از تصادف باشد، از باب تسهیب، کاهش قیمت خودرو قابل مطالبه است. ثانیاً، اطلاق عبارت «خسارت مالی» مذکور در تبصره ۳ ماده ۸ قانون

خسارت مربوط به کسر قیمت خودرو که راننده مسبب حادثه را نیز شامل می‌شود نیز نوعی خسارت مالی محسوب است که قابل مطالبه خواهد بود. آیا بیمه‌گر در بیمه بدنه خودرو مسئولیتی در خصوص افت قیمت خودروی مسبب حادثه دارد؟ توضیح آنکه، هرگاه مالک خودرویی که راننده آن مقصر در وقوع حادثه بوده است و خود این خودرو هم دچار خسارت و افت قیمت شده، دارای بیمه‌نامه مربوط به بدنه خودرو باشد، آیا می‌تواند به استناد قراردادی که با شرکت بیمه دارد، مطالبه افت قیمت نماید؟ آیا تعهدات شرکت‌های بیمه‌گر در بیمه‌های بدنه، صرفاً خسارات فیزیکی وارده به خودرو را در بر می‌گیرد یا افت قیمت خودرو را نیز شامل می‌شود؟

پاسخ اداره کل حقوقی قوه قضائیه:

اولاً، به موجب بند «ب» ماده یک قانون بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۵، خسارت مالی زیان‌هایی است که به سبب حوادث مشمول

در مرحله نخست کسانی که نوشماره هستند می‌توانند ثبت درخواست کنند، اما به‌زودی ثبت درخواست کارت المثنی هم به سامانه اضافه می‌شود. براساس قانون قرار است روند ثبت‌نام تا تولید و توزیع به متقاضیان کمتر از ۱۰ روز زمان ببرد.

حوادث خانواده

طلاق به‌خاطر سفارش کارت عروسی با سلیقه خواهر داماد

گروه حوادث: نوعروس وقتی متوجه شد خواهر شوهرش بی‌خبر از او کارت عروسی‌اش را تغییر و کارت دیگری سفارش داده برای طلاق به دادگاه خانواده رفت.

ساعت حدود ۱۱ صبح بود و ازدحام جمعیت و گرمای هوا در آن صبح تابستانی مراجعه کنندگان به دادگاه

خانواده را دچار بی‌حوصلگی مضاعفی کرده بود، به حدی که هر طرف سر می‌چرخاندی دو یا چند نفر در حال بحث و دعوا و درگیری بودند.

در میان این هیاهوی کسالت بار زوج جوانی نیز گوشه‌ای ایستاده و در انتظار رسیدن نوبت رسیدگی به پرونده‌شان بودند. دختر جوان با یک کارت صورتی گلدار که ریان‌های بنفشی از آن آویزان بود خودش را باد می‌زد. پسر جوان نیز گهگاه به آرامی او را صدا می‌کرد و وقتی بی‌توجهی دختر را می‌دید سری به نشانه تأسف تکان می‌داد. در همین موقع منشی شعبه آنها را به داخل صدا کرد. میثم و لطیفه روی صندلی مقابل قاضی نشستند. میثم درباره علت حضورشان گفت: جناب قاضی من همسر را دوست دارم و نمی‌خواهم طلاقش دهم اما او اصرار دارد که جدا شویم. ما حدود ۶ ماه قبل عقد کردیم نسبت دوری با هم داریم و وقتی با هم عقد کردیم قرار بر این شد که بعد از ماه صفر با هم ازدواج کنیم اما حالا که نزدیک تاریخ عروسی شده، می‌گویند باید جدا شویم.

قاضی به دختر جوان گفت: دخترم علت درخواست جدایی شما چیست؟ لطیفه که یک کارت عروسی در دست داشت گفت: همین کارت عروسی.

قاضی گفت: یعنی چی؟ بیشتر توضیح دهید.

نوعروس که لحنی عصبانی داشت گفت: من وقتی عروس این خانواده شدم از همان اوایل رفتارهای خواهرش با من برایم عجیب بود. احساس می‌کردم حسادت کودکانهای به من دارد و البته نفوذ زیادی روی برادرش که همسر من است. از همان اوایل من هرچه می‌گفتم با من مخالفت می‌کرد و سعی داشت نظر خودش را به من و برادرش تحمیل کند. میثم هم که بدون چون و چرا حرف خواهرش را می‌پذیرفت. ماه‌های اول فکر می‌کردم هرچه زمان بگذرد شرایط بهتر می‌شود اما اشتباه کردم چون هر چه بیشتر گذشت وضعیت بدتر و روابط ما تیره‌تر شد. به خصوص وقتی به روزهای عروسی نزدیک‌تر شدیم این اختلافات بیشتر نمایان شد. لطیفه گفت: این یک رسم و سنت قدیمی است که عروس و داماد خودشان باید درباره جزئیات مراسم تصمیم بگیرند و نظر بدهند اما در مورد من این خواهر شوهرم است که مدام نظر می‌دهد.

روزی که برای خرید لباس عروسی رفتیم من از یک لباس خوشم آمد اما خواهر شوهرم لباس دیگری را انتخاب کرد و بعد هم با هزار دلیل او را قانع کرد که من نباید آن لباس را بپوشم. آن روز کلی با هم دعوا کردیم و شوهرم قول داد دیگر به حرف خواهرش گوش نکند. اما باز هم این موضوع سر انتخاب تالار، منوی غذا، جزئیات مراسم و انتخاب آرایشگاه تکرار شد.

با این حال من هر بار کوتاه آمدم تا اینکه سر انتخاب کارت عروسی دیگر تحمل تمام شد. جناب قاضی من و میثم برای سفارش کارت عروسی با هم به چند فروشگاه سرزدیم و در نهایت من یک کارت زیبا انتخاب کردم اما چند روز بعد وقتی کارت‌ها به دستم رسید از تعجب خشک شدم. اول فکر کردم اشتباهی رخ داده اما وقتی میثم با کلی مقدمه چینی و ترس و لرز گفت که این کارت‌ها سفارش خواهرش است و او با سلیقه خودش این کارت‌ها را به جای کارت‌هایی که من می‌خواستم سفارش داده، دنیا روی سرم خراب شد و فهمیدم نمی‌توانم به زندگی با این مرد ادامه دهم چون او هیچ اراده‌ای از خودش ندارد و نمی‌تواند روی حرف خواهرش حرف بزند به همین خاطر تا اول راه هستیم بهتر است جدا شویم. بعد از شنیدن این حرف‌ها قاضی رو به میثم کرد و گفت: همسر درست می‌گوید؟

میثم هم من کنان گفت: بله ولی در این حدی که ایشان می‌گویند نیست. خواهرم دختر خوش‌فکر و با سلیقه‌ای است و همه خانواده در کارهای‌شان از او نظر می‌خواهند و کمک می‌گیرند

همیشه هم انتخاب‌هایش درست است. منتهی لطیفه لجبازی می‌کند. خواهرم که برای ما بد نمی‌خواهد ولی همسر از او کینه به دل گرفته و قضیه را بزرگ کرده است. خواهر من چیزی نگفت فقط گفت این کارت عروسی قشنگ‌تر است من هم قبول کردم همین موضوع سبب شد تنش بین ما ایجاد شود و

لطیفه بحث و دعوائی با خواهر من راه انداخت که دودش به چشم من رفت. آقای قاضی مگر می‌شود من با خانواده‌ام بحث و دعوا کنم! در همین موقع دختر جوان با تندی گفت: جناب قاضی میثم نمی‌تواند مقابل دخالت خانواده‌اش بایستد من از دخالت کردن بدم می‌آید حتی خانواده خودم و خواهرانم در این موارد به من نظری ندادند چون اخلاق مرا می‌دانند اما میثم اراده ندارد آنها از اول هم در مورد همه مسائل زندگی‌اش نظر داده‌اند و دخالت کرده‌اند و این برایش عادت شده است.

میثم گفت: من با کمک خانواده‌ام به اینجا رسیده‌ام، اگر کمک‌های آنها نبود من نمی‌توانستم کار و کاسبی راه بیندازم و ازدواج کنم. چطور می‌توانم حالا به آنها بگویم شما دیگر دخالت نکنید چون من زن دارم و همسرم دوست ندارد شما در کارهای ما دخالت کنید. الان هم به همسرم گفتم به خاطر رفتار نامناسب از خواهرم عذرخواهی کن اما او بیشتر ناراحت شد و تصمیم به طلاق گرفت. لطیفه ناگهان از کوره در رفت و گفت: من هرگز کوتاه نمی‌آیم و هرگز از کسی هم عذرخواهی نمی‌کنم، خواهر بی‌ادب تو باید از من عذرخواهی کند وگرنه طلاق می‌گیرم، مهریه‌ام را هم می‌گیرم و می‌روم.

قاضی که متوجه عمق فاجعه زندگی مشترک این زوج جوان شده بود گفت با این‌طور حرف زدن نمی‌توانید مشکل را حل کنید و من هم به این زودی حکم طلاق را صادر نمی‌کنم. ابتدا باید ۳ ماه به کلاس‌های مشاوره بروید اگر مشکل‌تان حل نشد و نظر مشاور خانواده هم جدایی بود آن وقت حکم طلاق را صادر می‌کنم فعلاً بیایید صورت جلسه را امضا کنید، نوبت رسیدگی به پرونده بعدی رسیده است.

کارشناس حقوقی

امیرحسین صفدری: در این پرونده می‌بینیم که لجبازی‌های کودکانه، دخالت خانواده‌ها و مستقل نبودن زوجین باعث بروز مشکلاتی شده است که کار این زوج را به بن‌بست طلاق رسانده است.

مشاهده می‌کنید که این زوج جوان دست به لجبازی‌های کودکانه زده‌اند و حاضر نیستند با ماهیت اصلی زندگی مشترک روبه‌رو شوند، اینکه میثم در برابر اظهارنظرهای خانواده‌اش سکوت می‌کند و بدون هماهنگی با همسرش برای زندگی مشترک تصمیم می‌گیرد یک اشتباه است. میثم باید بداند در زندگی مشترک اولویت او همسرش است و نظر او را همیشه محترم بدانند و با ادب با هم رفتار کنند نه اینکه بدون توجه به نظر او کاری انجام بدهد که سبب ایجاد تنش بین آنها شود.

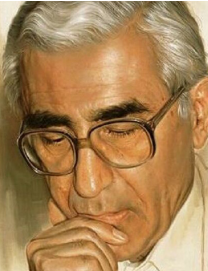
از طرفی لطیفه هم باید قبل از ازدواج راجع به تمام مسائل مهم زندگی مشترک خودش و آنچه که برایش مهم بوده صحبت می‌کرده که متأسفانه با ساده‌انگاری از کنار این موضوع عبور کرده است.

متأسفانه دخالت‌های بی‌جای اطرافیان در زندگی مشترک، امروزه یکی از اصلی‌ترین دلایل فروپاشی کانون گرم خانواده است. زوجین جوان باید بدانند که مشکلات‌شان را خودشان با گفت‌وگوی محترمانه و در کمال ادب و بدون قضاوت یکدیگر حل کنند و اگر جایی متوجه شدند که نمی‌توانند مشکل‌شان را حل کنند از یک فرد متخصص کمک بگیرند و هرگز راه‌های زندگی مشترک خود را برای کسی حتی خانواده بیان نکنند چرا که بیان مشکلات زندگی مشترک سبب می‌شود دیگران به خودشان اجازه دخالت بدهند.

با این حال این زوج جوان اگر بخواهند آینده خوبی داشته باشند باید بر پایه صداقت و احترام با هم رفتار کنند و اولویت‌های زندگی مشترک خود را دوباره بازبینی کنند.

خاطرات حقوقی

خاطراتی از استاد امیرناصر کاتوزیان

برگرفته از کتاب «آن سفر کرده» / «دکتر عیسی کشوری» ۴۵

«تلسون ماندلا» پس از ۲۷ سال اسارت در زندان‌های رژیم آپارتاید، بالاخره آزاد شد. ایشان برای اولین بار سال ۷۱-۷۰ به ایران آمد و نخستین دکترای افتخاری ایران بعد از انقلاب در سالن دانشکده حقوق دانشگاه تهران به او اهدا شد. جمعی از حقوق دانان از توفیق حضور ایشان بهره بردیم و به ابتکار من از «تلسون ماندلا» درخواست کردیم تا از نفوذ خود استفاده و با مقامات حکومتی ما صحبت کند تا دکتر «کاتوزیان» مجدداً به دانشگاه برگردد.

او از اینکه انسان‌های آزاده ای مثل استاد پس از یک انقلاب آزادی بخش، اخراج و بیکار می‌شوند، بسیار تعجب کرد و خواسته ما و دانشجویان را طی چند ملاقات با مسئولین مطرح کرد. چند سال پیش به آفریقا سفر کردم. احترام و ارادتی که به «ماندلا» قائل بودم، شوق مرا برای دیدارشان دوچندان کرد به هر زحمتی بود، منزل ایشان را یافتیم و به نگهبان خانه اش گفتیم: من از فارغ التحصیلان دانشکده حقوق ایران هستم و فقط می‌خواهم ایشان را ببینم؛ چند دقیقه بیشتر طول نکشید که آقای «ماندلا» به استقبال من آمدند مهربانی ایشان مرا تحت تأثیر قرار داد، بیهوده نیست که او قهرمان و اسطوره بسیاری از جوانان است.

«ماندلا» مرا به داخل منزلش دعوت و بسیار پذیرایی کرد و پرسید: بالاخره آن استاد اخراجی که هواداران بسیاری داشت و دانشجویان خیلی دوستش داشتند به دانشگاه برگشت؟ آری دکتر «کاتوزیان» چند سالی است که به کارشان برگشته‌اند؛ «ماندلا» خوشحال شد و لبخند رضایت زد. به او گفتیم: شما با اینکه آفریقایی هستی؛ اما محبوب قلب من ایرانی هستی. گفت چرا؟

پاسخ داد: شما در حال حاضر رئیس اتحادیه کشورهای آفریقایی هستید، مشهور و محبوب و صاحب مقامید و فقط چند دقیقه طول کشید تا من شما را ببینم؛ گرچه تنها هفتم از دیدارتان اظهار ادب و ادای احترام مجدد بود، اما حسن برخورد و تواضع شما مرا متعجب کرد و تحت تأثیر قرار داد؛ برادر من ۱۱ سال است که جهت ملاقاتی پنج دقیقه‌ای با یکی از مسئولان درجه دو در ایران در تکاپو و دوندگی است و هنوز هم موفق نشده است.

وجه اشتراک اخلاقی شما و دکتر (کاتوزیان) در این است که هر دو مهمان نواز و مردم دوست هستید، استاد هم مثل شما در منزلش به روی همه باز است و چه دلیلی بهتر از این، که شما را در دل‌ها و دیده‌ها، محبوب و مجذوب می‌کند.

مرجع رسیدگی پس از نقض رای در دیوان عالی کشور به شرح زیر اقدام می کند: الف- در صورت نقض رای به علت ناقص بودن تحقیقات، باید تحقیقات مورد نظر دیوان عالی کشور را انجام دهد و سپس مبادرت به صدور رای کند. ب- در صورت نقض قرار و ضرورت رسیدگی ماهوی، باید از نظر دیوان عالی کشور متابعت نماید و در ماهیت، رسیدگی و انشای حکم کند، مگر آنکه پس از نقض، جهت تازه ای برای صدور قرار حادث شود. پ (اصلاحی ۱۳۹۴/۰۳/۲۴)- در صورت نقض حکم در غیر موارد مذکور، دادگاه می تواند بر مفاد رای دادگاه قبلی اصرار کند. چنانچه این حکم مورد فرجام خواهی واقع شود و شعبه دیوان عالی کشور پس از بررسی، استدلال دادگاه را بپذیرد،

ادامه در صفحه بعد

مراجع وضع قوانین و مقررات در ایران

وضع قوانین و مقررات در قوه مجریه

طبق اصل ۱۳۸ قانون اساسی: علاوه بر مواردی که هیئت وزیران یا وزیری مأمور تدوین آیین نامه های اجرایی قوانین می شود، هیئت وزیران حق دارد برای انجام وظایف اداری و تامین اجرای قوانین و تنظیم سازمان های اداری به وضع تصویب نامه و آیین نامه بپردازد. هر یک از وزیران نیز در حدود وظایف خویش و مصوبات هیأت وزیران حق وضع آیین نامه و صدور بخشنامه را دارد، ولی مفاد این مقررات نباید با متن و روح قوانین مخالف باشد.

دولت می تواند تصویب برخی از امور مربوط به وظایف خود را به کمیسیون های متشکل از چند وزیر واگذار نماید. مصوبات این کمیسیون ها در محدوده قوانین پس از تایید رئیس جمهور لازم الاجرا است.

تصویب نامه ها و آیین نامه های دولت و مصوبات کمیسیون های مذکور در این اصل، ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی می رسد تا در صورتی که آن ها را بر خلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیئت وزیران بفرستد.

در همین راستا قوه مجریه از طریق نهادهای ذیل به وضع قوانین و مقررات در قالب آیین نامه ها و مصوبات می پردازد:

۱. شورای عالی اجرای سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
۲. شورای اجرایی فناوری اطلاعات
۳. کمیسیون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات
۴. هیئت واگذاری
۵. هیئت عالی نظارت
۶. معاون اول رئیس جمهور
۷. شورای عالی انرژی
۸. هیئت وزیران
۹. صندوق توسعه ملی
۱۰. شورای رقابت
۱۱. سازمان اداری و استخدامی
۱۲. شورای عالی علوم، تحقیقات و فن آوری
۱۳. شورای عالی شهرسازی
۱۴. وزارت تعاون و رفاه اجتماعی
۱۵. شورای عالی بیمه
۱۶. سازمان امور مالیاتی کشور
۱۷. معاونت حقوقی رئیس جمهور
۱۸. شورای اقتصاد
۱۹. شورای عالی اداری
۲۰. وزارت امور اقتصاد و دارایی
۲۱. وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
۲۲. سازمان محیط زیست
۲۳. وزارت کشور
۲۴. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران
۲۵. نهاد ریاست جمهوری
۲۶. معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور
۲۷. سایر مراجع وضع قوانین و مقررات در ایران
۲۸. سایر مراجع قانونگذاری در ایران عبارتند از:
۲۹. رئیس ستاد کل نیروهای مسلح
۳۰. شورای عالی امنیت ملی کشور
۳۱. شورای عالی انقلاب فرهنگی
۳۲. شورای عالی فضای مجازی

دستور فوری توقف اجراء را صادر نماید.

ماده ۹ آیین نامه اجرایی قانون فوق نیز در این مورد مقرر داشته است که نظر رئیس مجلس در خصوص مغایرت مصوبات به رئیس جمهور، هیئت وزیران، دستگاه ها و مراجع ذی ربط همچون سایر قوانین و مقررات جهت انتشار به روزنامه رسمی ارسال می شود.

بنابراین نظر رئیس مجلس شورای اسلامی نیز به عنوان مرجعی برای وضع قوانین و مقررات محسوب می شود.

وضع قوانین و مقررات در قوه قضاییه

وضع قوانین و مقررات در قوه قضاییه از طریق دیوان عدالت اداری، رئیس قوه قضاییه و دیوان عالی کشور انجام می شود.

رئیس قوه قضاییه

رئیس قوه قضاییه در قالب صدور آیین نامه، دستورالعمل، شیوه نامه، بخشنامه و... به وضع و قوانین و مقررات حوزه قضایی می پردازد.

دیوان عالی کشور

دیوان عالی کشور، عالی ترین مرجع قضایی در ایران است که طبق اصل ۱۶۱ قانون اساسی، به منظور نظارت بر اجرای صحیح قوانین در محاکم و ایجاد وحدت رویه قضایی و انجام مسئولیت هایی که طبق قانون به آن محول می شود بر اساس ضوابطی که رئیس قوه قضاییه تعیین می کند تشکیل شده است.

وضع قانون در دیوان عالی کشور از طریق صدور رأی وحدت رویه انجام می شود و رأی صادره از سوی این هیئت برای کلیه مراجع قضایی کشور لازم الاتباع است.

دیوان عدالت اداری

دیوان عدالت اداری که تحت نظر رئیس قوه قضاییه قرار دارد، بخش قابل ملاحظه ای از وظیفه نظارت قضایی و صیانت از قانون اساسی، به ویژه در قلمرو اداره عمومی را بر عهده دارد.

به موجب اصل ۱۷۳ قانون اساسی، دیوان عدالت اداری مرجع تظلم خواهی (دادخواهی) و رسیدگی به شکایات و اعتراضات مردم نسبت به مأموران، واحدها یا آیین نامه های دولتی و «احقاق حقوق آن ها» است و امکان ابطال تصمیمات غیرقانونی و خارج از حدود صلاحیت اداره عمومی را دارد. وضع قوانین در دیوان عدالت اداری از طریق آرای هیئت عمومی دیوان انجام می شود. طبق قانون، صدور رأی وحدت رویه (در زمان صدور آراء متعارض در موارد مشابه از شعب دیوان) و صدور رأی ایجاد رویه (در زمان صدور آراء مشابه متعدد در موضوع واحد از شعب دیوان) از وظایف هیئت عمومی دیوان عدالت اداری است.

رأی وحدت رویه برای شعب دیوان و مراجع اداری و همچنین برای هیئت های تخصصی و هیئت عمومی در مورد رسیدگی به ابطال مصوبات موضوع بند (۱) ماده (۱۲) قانون دیوان عدالت اداری در ارتباط با آن موضوع لازم الاتباع است. آرای وحدت رویه عمومی دیوان، فقط به موجب قانون یا رأی وحدت رویه مؤخر، بلاثر می شود.

رأی ایجاد رویه برای شعب دیوان و مراجع اداری و هیأت ها و کمیسیون های موضوع بند (۲) ماده (۱۰) این قانون و همچنین برای هیئت های تخصصی و هیأت عمومی در مورد رسیدگی به ابطال مصوبات موضوع بند (۱) ماده (۱۲) قانون دیوان عدالت اداری در ارتباط با آن موضوع، لازم الاتباع است.

رکن اصلی نهاد قانونگذاری در جمهوری اسلامی ایران، مجلس شورای اسلامی است، اما وضع قوانین و مقررات در برخی زمینه های خاص به نهادهای دیگری واگذار شده است.

در جمهوری اسلامی ایران اصل بر صلاحیت عام مجلس شورای اسلامی در قانونگذاری است؛ اما، قانونگذاری در برخی زمینه های خاص به نهادهایی مانند: وزارت کشور، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای عالی فضای مجازی واگذار شده است.

حقوقدانان قانون را در دو معنای عام و خاص به کار می برند. مقصود از قانون به معنای عام آن تمام قوانین و مقرراتی است که از طرف یکی از سازمان های صالح (اعم از قوه مقننه، قوه قضاییه، قوه مجریه، و...) وضع می شود... در این معنا قانون شامل تمام مصوبات مجلس و تصویب نامه ها و بخشنامه های اداری نیز می شود.

اما قانون در معنای خاص، تنها به قواعدی گفته می شود که یا در مجلس شورای اسلامی و با رعایت تشریفات مقرر در قانون اساسی وضع می شود و یا مستقیماً از طریق همه پرسی، به تصویب می رسد. (اصول ۵۸ و ۵۹ قانون اساسی).

وضع قوانین و مقررات در قوه مقننه

وضع قوانین و مقررات در قوه مقننه توسط مجلس شورای اسلامی و رئیس مجلس انجام می شود:

مجلس شورای اسلامی

مجلس شورای اسلامی رکن اصلی نهاد قانونگذاری در ایران و محور بسیاری از تصمیم گیری ها و برنامه ریزی هاست. طبق اصل هفتاد و یکم قانون اساسی: مجلس شورای اسلامی در عموم مسائل در حدود مقرر در قانون اساسی می تواند قانون وضع کند.

با توجه به نقش مؤثر و مهم مجلس در نظام کشور، وظایف عمده مجلس در دو بخش قانونگذاری و نظارت خلاصه می شود.

رئیس مجلس شورای اسلامی

به موجب اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی: مصوبات دولت نباید مخالف قوانین و مقررات عمومی کشور باشد و به منظور بررسی و اعلام عدم مغایرت آن ها با قوانین مزبور باید ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی برسد.

همچنین طبق اصل ۱۳۸ قانون اساسی، تصویب نامه ها و آیین نامه های دولت و مصوبات کمیسیون های مذکور در این اصل، ضمن ابلاغ برای اجرا به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی می رسد تا در صورتی که آن ها را بر خلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیئت وزیران بفرستد. ماده واحده قانون نحوه اجرای اصول ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی در رابطه با مسئولیت های رئیس مجلس شورای اسلامی نیز مقرر داشته: تصویب نامه ها و آیین نامه های دولت و مصوبات کمیسیون های مذکور در اصل یکصد و هشتم و نیز مصوبات موضوع اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی می رسد در صورتی که رئیس مجلس آن را خلاف قانون تشخیص بدهد نظر خود را با ذکر دلیل به دولت اعلام می نماید، چنانچه این قبیل مصوبات بعضاً یا کلاً خلاف قانون تشخیص داده شوند حسب مورد هیئت وزیران و یا کمیسیون مربوطه مکلف است ظرف یک هفته پس از اعلام نظر رئیس مجلس نسبت به اصلاح مصوبه اقدام و سپس

حکم را ابرام می کند و در غیر این صورت، پرونده در هیات عمومی شعب کیفری مطرح می شود. هر گاه نظر دادگاه صادر کننده رای مورد تایید قرار گیرد، رای ابرام می شود و در صورتی که نظر شعبه دیوان عالی کشور را تایید کند، حکم صادره نقض و پرونده به شعبه دیگر دادگاه ارجاع می شود. دادگاه مزبور بر اساس استدلال هیات عمومی دیوان عالی کشور، حکم صادر می کند. این حکم قطعی و غیر قابل فرجام است. در صورتی که هیات عمومی پرونده را به علت نقص تحقیقات قابل رسیدگی نداند با ذکر موارد نقص، پرونده را به شعبه دیوان عالی کشور اعاده می نماید. شعبه دیوان مطابق قسمت (۲) بند (ب) ماده (۴۶۹) اقدام می کند.

معاون اول قوه قضائیه:

یکی از برنامه های قوه قضائیه این است که مدیرانی را که بیش از چهار سال سابقه خدمت در یک استان دارند، جابه جاکند

ثانیاً، مقصود از عبارت «آخرین محل خدمت» موضوع تبصره ۴ ماده ۶ قانون کیفیت اخذ پروانه و کالت دادگستری مصوب ۱۳۷۶ که در ماده ۵۰ آیین نامه اجرایی لایحه قانونی استقلال کانون وکلای دادگستری مصوب ۱۴۰۰/۴/۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی نیز آمده است، آخرین حوزه قضایی است که قاضی در آن اشتغال قضایی داشته است و حوزه قضایی طبق ماده ۶ آیین نامه اصلاحی (۱۳۸۱/۱۱/۹) قانون تشکیل دادگاه های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳/۳/۱۵ حسب مورد، بخش، شهرستان و استان یا رعایت تقسیمات کشوری است؛ بدین معنی که هرگاه سمت قضایی در دادسرا، دادگاه بخش و یا دادگاه شهرستان باشد، ممنوعیت قانونی در همان بخش یا شهرستان محل خدمت قضایی است و چنانچه در دادگاه تجدید نظر استان باشد، در کل شهرستان های تابعه استان است. به عبارت دیگر، با لحاظ صلاحیت استانی دادگاه تجدید نظر در واقع محل خدمت قاضی دادگاه یادشده، محدود به شهرستان مرکز استان و یا دیگر شهرهایی که محل استقرار شعبه دادگاه تجدید نظر می باشند، نبوده و کل حوزه قضایی استان، محل خدمت وی تلقی می شود.

سوم توسعه مصوب ۱۳۸۱/۶/۱۳ که به ممنوعیت انجام وکالت در آخرین حوزه قضایی محل خدمت قضایی تصریح کرده است، منظور از عبارت «آخرین محل خدمت» در قانون صدرالذکر نیز آخرین حوزه قضایی است که قاضی مربوطه در آن به خدمت قضایی مشغول بوده است؛ بنابراین قضاتی که آخرین محل خدمت آنها در دیوان عالی کشور و یا دیوان عدالت اداری بوده است، در صورت اشتغال به امر وکالت از شمول تبصره ۴ ماده ۶ قانون کیفیت اخذ پروانه وکالت دادگستری خارج می باشند؛ زیرا حوزه قضایی محل خدمت آنها معطوف به محل خاصی نبوده و شامل تمامی کشور است و اطلاق حوزه قضایی با لحاظ ماده ۶ آیین نامه اصلاحی ماده ۶ قانون تشکیل دادگاه های عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳/۳/۱۵ و ۱۳۸۱/۱۱/۹ حسب مورد شامل بخش، شهرستان و استان یا رعایت تقسیمات کشوری است و شامل کل کشور نمی شود؛ همچنین در اعمال این ممنوعیت، آخرین محل خدمت ملاک است و نه مدت خدمت قضایی در آن محل.

شماره نظریه: ۳۲۳/۱۴۰۳/۷

شماره پرونده: ۱۴۰۳-۹۸-۳۲۳

تاریخ نظریه: ۰۵/۰۵/۱۴۰۳

استعلام:

با توجه به حکم مقرر در تبصره ۴ ماده ۶ قانون کیفیت اخذ پروانه وکالت دادگستری مصوب ۱۳۷۶ که بیان می دارد «کسانی که دارای رتبه قضایی بوده اند به مدت سه سال در آخرین محل خدمت خود حق وکالت نخواهند داشت» آیا رئیس یا مستشار محاکم تجدیدنظر نیز شامل این تبصره می شوند و از وکالت در آخرین حوزه قضایی محل خدمت خود منع شده اند؟

نظریه مشورتی اداره کل حقوقی قوه قضائیه:

اولاً، با توجه به سیاق عبارت تبصره ۴ ماده ۶ قانون کیفیت اخذ پروانه وکالت دادگستری مصوب ۱۳۷۶ و با لحاظ قسمت اخیر تبصره ۲ ماده ۱۰ آیین نامه اجرایی ماده ۱۸۷ قانون برنامه

بار اثبات دعوی استرداد وجه به جهت ایفاء ناروا

پرداخت مبلغ شصت میلیون ریال بعنوان اصل خواسته و هزینه دادرسی و حق الوکاله وکیل طبق تعرفه و خسارت تاخیرتادیه از زمان تقدیم دادخواست مورخ ۱۰/۵/۹۴ لغایت اجرای حکم براساس شاخص تورم اعلامی ازسوی بانک مرکزی که اجرای احکام مکلف به محاسبه آن خواهد بود درحق تجدیدنظرخواه صادرواعلام می نماید رای صادره ظرف بیست روز پس از ابلاغ واقعی به تجدیدنظرخوانده قابل اعتراض و رسیدگی در این شعبه می باشد.

به شهادت شهود برای اثبات اینکه موکل بدون اینکه دینی داشته باشد مبلغ خواسته را به خواننده پرداخت نموده است، به لحاظ اینکه امر عدمی (عدم وجود دین) قابل اثبات نبوده لذا مورد پذیرش دادگاه نمی باشد. دادگاه بنا به مراتب مذکور و مستندا به مواد ۲۶۵ و ۱۲۵۷ قانون مدنی حکم بر بطلان دعوی صادر و اعلام میدارد. رأی صادره ظرف مدت بیست روز از تاریخ ابلاغ قابل تجدید نظر خواهی در دادگاه تجدید نظر استان تهران می باشد.

رأی دادگاه تجدیدنظر استان

درخصوص تجدیدنظرخواسته شماره ۹۴۰۹۸۴-۱۹/۸/۹۴ صادره از شعبه چهارم دادگاه عمومی حقوقی شهرستان رباط کریم که به موجب آن حکم به بطلان دعوی تجدیدنظرخواه آقای ج. گ. با وکالت آقای ح. ک. بخواسته مطالبه وجه به مبلغ شصت میلیون ریال بانضمام هزینه دادرسی و حق الوکاله وکیل طبق تعرفه و خسارت تاخیرتادیه از زمان تقدیم دادخواست لغایت اجرای حکم اشعار دارد مخالفت قانون و مقررات موضوعه بوده و دادنامه مطروحه مستوجب نقض می باشد، زیرا هرچند به موجب ماده ۲۶۵ قانون مدنی هرکسی مالی به دیگری بدهد فرض براین است که دین خود را اداء می نماید چراکه عبارت درظاهر درعدم تبرع است) یعنی ((ظاهر دروفای به عهد است)) بنابراین دادن مال به دیگری اماره بر وجود دین است لذا دهنده مال باید ثابت کند که دین نداشته تابتواند استرداد مال را بخواهد و تجدیدنظرخواه آقای ج. گ. با استشهاده پیوست پرونده شهودی رامعرفی کرده که شهادت دادند مشارالیه پرداخت مبلغ مورد خواسته را به تجدیدنظرخوانده مدیون نبوده واستحقاق استرداد آن را دارد ازاین رو دادگاه باستناد قسمت اول از ماده ۳۵۸ و مواد ۵۱۵ و ۵۱۹ و ۵۲۲ و ۳۶۴ از قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی ضمن نقض دادنامه تجدیدنظرخواسته حکم برمحکومیت تجدیدنظرخوانده خانم ط. ح. ر به

در دعوای استرداد وجه به جهت ایفاء ناروا، پرداخت کننده وجه باید عدم اشتغال ذمه خود را اثبات نماید؛ زیرا پرداخت وجه ظاهر درعدم تبرع و وفای به عهد است. در دعوای استرداد وجه به جهت ایفاء ناروا، پرداخت کننده وجه باید عدم اشتغال ذمه خود را اثبات نماید.

رأی دادگاه بدوی

آقای ح. ک. به وکالت از آقای ج. گ. دعوایی بر خانم ط. ح. ر. مبنی بر مطالبه مبلغ شصت میلیون ریال به انضمام کلیه خسارات دادرسی و خسارت تاخیر تادیه از زمان تقدیم دادخواست تا زمان پرداخت مطرح کرده، در شرح خواسته خود اظهار داشته: موکل در تاریخ ۱۳/۲/۹۳ در دو مرحله مبلغ خواسته را از طریق خود پرداز بانک، به حساب بانکی خوانده نزد بانک دی واریز نموده است. موکل وجوه مذکور را بدون اینکه مقروض باشد با قصد عدم تبرع به حساب خوانده واریز نموده، لکن خوانده علیرغم مراجعه برای استرداد وجوه مذکور، از استرداد آن خود داری کرده است؛ لذا به شرح خواسته محکومیت خوانده را خواستار شده است. خوانده در جلسه دادگاه حضور نیافته دفاعی بعمل نیاورده است. نظر به اینکه مطابق ماده ۲۶۵ قانون مدنی، هر کس مالی به دیگری بدهد، ظاهر در عدم تبرع است؛ بنابراین پرداخت وجه بدون اثبات جهت آن از سوی پرداخت کننده و اثبات استحقاق خویش در استرداد وجه پرداختی، نیاز به دلیل دارد. در ثانی مطابق ماده ۳۵ قانون و مفهوم ماده ۳۶ آن قانون، تصرف به عنوان مالکیت، استحقاق و مالکیت متصرف را نسبت به آنچه متصرف است نشان می دهد، مگر اینکه خلاف آن اثبات گردد؛ بنابراین، ارائه دلیل دیگری برای اثبات مالکیت متصرف علاوه بر تصرف به عنوان مالکیت، لازم نیست و دهنده باید برای استرداد مال مورد تصرف، مالکیت و اسحقاق فعلی خود را اثبات نماید. در دعوی مذکور وکیل خواهان دلیلی بر استحقاق موکل خویش در استرداد وجوه پرداختی به دادگاه ارائه نکرده است. استناد وکیل خواهان

مشاوره حقوقی
کیفری | حقوقی | ثبتی | مواد مخدر | خانواده

آفتاب حقوقی

مدیر مسئول:
منصور مظفری
وکیل پایه یک دادگستری

زیر نظر وکلای پایه یک دادگستری

در سراسر کشور

یزد تهران
۰۹۱۳ ۱۵۱ ۵۲۱۰ ۰۹۱۲ ۲۹۹ ۱۷۹۶

توصیه‌های بهداشتی به زائران اربعین ۱۴۰۳

استفاده از ماسک در مکان‌های شلوغ:

زائران اربعین در طول این سفر ماسک مناسب به همراه داشته باشند و مخصوصاً در نقاط مرزی و محل‌های شلوغ از آن استفاده کنند تا از مشکلات تنفسی و انتقال بیماری جلوگیری کنند.

همراه داشتن وسایل شخصی:

توصیه می‌شود که زائران اربعین وسایل شخصی خود مانند: لیوان شخصی دردار، قاشق، چنگال، بشقاب، پتوی مسافرتی، حوله کوچک، ملحفه کوچک مسافرتی و بطری خالی همراه داشته باشند و از این بطری برای شستن دست و صورت ... استفاده کنید.

استفاده از ماست:

هنگام سفر به علت تغییر ساعت خواب و خوردن غذا سیستم ایمنی بدن تغییر پیدا می‌کند و مهم‌ترین تغییری که ایجاد می‌شود تغییر در باکتری‌های طبیعی روده است، باکتری‌های مفید به نام پروبیوتیک‌ها حین سفر از بین می‌رود، بنابراین نیاز است این باکتری‌ها جبران شود و یکی از راهکارهای جبران این باکتری‌ها مصرف ماست قبل، حین و پس از مصرف غذا است. بهترین لبنیاتی که استفاده آن در این سفر توصیه می‌شود، ماست است، توجه به مصرف ماست به عنوان یک منبع مایعات در گرمای هوا از کم آبی و دهیدراته شدن بدن جلوگیری می‌کند و منبع خوبی از آب، املاح، ویتامین و پروتئین است که سیستم ایمنی بدن را تقویت می‌کند. مصرف ماست به این دلیل توصیه می‌شود که اگر باکتری‌های مفید در حین سفر از این طریق جبران نشود عارضه اسهال را برای مسافران به همراه خواهد داشت.

استفاده از پروتئین‌های حیوانی:

با توجه به اینکه مواد ایمنی بخش در پروتئین‌های حیوانی به خوبی یافت می‌شود، مصرف پروتئین‌های حیوانی مانند: ماست، تخم مرغ و انواع گوشت‌ها به دلیل جذب بهتر در این سفر توصیه می‌شود. این مواد پروتئینی به علت داشتن روی، سلنیوم، ویتامین و مواد مفید دیگر سیستم ایمنی را بهبود می‌بخشند.

استفاده از میوه‌ها و سبزیجات ضد عفونی شده:

مواد غذایی که حاوی املاح و ویتامین هستند شامل انواع میوه‌ها، سبزی‌ها، آش و سوپ‌های بهداشتی است که باید مراکز مطمئن و شناخته‌شده تهیه شود. توصیه می‌شود میوه‌ها و سبزیجاتی که قابل شست‌وشو، ضد عفونی و پوست کندن باشند، استفاده شود، مصرف میوه‌هایی مانند: خیار، پرتقال، نارنگی، هندوانه، خربزه و به طور کلی میوه‌هایی که

زائران اربعین برای حفظ سلامت جسمی خود در این سفر معنوی باید به توصیه‌های پزشکی - ایمنی جهت جلوگیری از بروز بیماری و انتقال آن توجه ویژه‌ای داشته باشند. باتوجه به نزدیک شدن ایام اربعین حسینی، بسیاری از عاشقان اباعبدالله الحسین (ع) با انجام مراحل ثبت‌نام و فراهم کردن مقدمات سفر، خود را برای عزیمت به کشور عراق جهت شرکت در مراسم پیاده‌روی اربعین و زیارت نواحی مقدسه آماده می‌کنند، اما زائران اربعین چه نکات ایمنی و پزشکی را برای حفظ سلامتی خود در این سفر باید رعایت کنند؟

توصیه‌های پزشکی به زائران اربعین

زائران اربعین حسینی توصیه می‌شود در این سفر معنوی نکات ذیل را به جهت حفظ سلامتی خود و همراهانشان رعایت کنند:

همراه داشتن جعبه کمک‌های اولیه:

به تمامی مسافران این سفر معنوی توصیه می‌شود در این سفر جعبه‌ای کوچک مانند جعبه کمک‌های اولیه همراه حاوی یکسری داروهای مسکن مانند: قرص‌های مسکن، استامینوفن، سرماخوردگی، آنتی هیستامین و چسب زخم و بانداز، مقدار کمی بتادین و سایر لوازم مورد نیاز اولیه را همراه خود داشته باشند.

نوشیدن آب سالم و مایعات:

یکی از مسائل مهمی که در سفر به ویژه راهپیمایی اربعین با آن توجه شود کم آبی و دهیدراته شدن به سبب گرمای هواست. زائران در این سفر باید به آب سالم و املاح دسترسی داشته باشند چرا که حین تعریق تنها آب از دست نمی‌دهند بلکه علاوه بر آب، املاح و ویتامین نیز از دست می‌دهند و حتماً باید جبران شود. بهترین مایعاتی که زائران می‌توانند استفاده کنند آب سالم است. زائران توجه داشته باشند که آب چشمه، آب قنات و آب رودخانه به هیچ وجه قابل اعتماد نیست و آب باید از شیرهای لوله کشی و یا بطری‌های آب معدنی سالم مورد استفاده قرار گیرد. در سفر اربعین دسترسی به آب سالم دشوار است و حتی نمی‌توان چندان از آب لوله‌کشی هم مطمئن بود، از این رو توصیه می‌شود تا زائران برای جبران آب بدن به سمت استفاده از مواد غذایی سالم آبدار ترجیحاً پخته شده بروند. مایعاتی مانند چای به دلیل آرامش بخش بودن، خستگی را از تن بیرون می‌کند و طرفداران زیادی دارد. ولی مصرف بیش از اندازه آن توصیه نمی‌شود. افرادی که علاقه زیادی به نوشیدن چای دارند، تا حد امکان از خوردن چای پر رنگ خودداری کنند.

رعایت بهداشت و شست‌وشوی دست‌ها:

از آنجا که استان آلوده در انتقال عوامل بیماری‌زا حین سفر تأثیر جدی و بسیار زیادی دارد و به همین دلیل همه زائران و مخصوصاً افرادی که در موب‌ها به ارائه خدمت به زائران می‌پردازند و در پخت و تهیه غذا نقش دارند حتماً باید مراقب بهداشت و شست‌وشوی دست‌هایشان باشند و این مسئله را جدی بگیرند.

مصرف مواد غذایی کم‌چرب:

توصیه می‌شود زائران از مواد غذایی کم چرب استفاده کنند و در مصرف مواد غذایی پرچرب زیاده استفاده قرار ندهند چراکه احتمال ابتلا به بیماری در صورت مصرف این نوع مواد غذایی افزایش پیدا می‌کند و احتمال بروز سنگ کیسه صفرا بیشتر می‌شود، زائران باید از مصرف زیاد قندهای ساده از جمله شربت‌های شیرین بپرهیزند.

عدم استفاده از انواع کباب‌ها:

توصیه می‌شود زائران در حین سفر از خوردن انواع کباب‌ها و جگر پرهیز شود به دلیل اینکه این مواد غذایی نیم‌پز هستند و هضم سختی دارند و احتمال بار میکروبی این نوع مواد غذایی بالاست و به همین جهت مصرف این مواد غذایی می‌تواند سبب مشکلات گوارشی در طول سفر شود. استفاده از غذاهای خورشتی به دلیل اینکه گوشت در آن به خوبی پخته می‌شود، سالم‌تر است.

استفاده از میان وعده در مبتلایان به دیابت:

مبتلایان دیابت کنترل شده و فاقد زخم و فاقد مشکلات کلیوی که سفر اربعین برای آن‌ها ممنوعیت ندارد، باید توجه داشته باشند از میان‌وعده‌ها غافل نشوند تا قند آن‌ها تنظیم شود. توصیه می‌شود، افراد دیابتی به جای ۳ وعده از ۶ وعده غذای سبک استفاده کنند.

استفاده از کفش طبی:

کفش طبی دارای پاشنه نرم، مناسب‌ترین کفش است، به کمر ضربه وارد نمی‌کند و از آنجا که در زمان پیاده‌روی پاها متورم می‌شود، داشتن کفش بنددار موجب می‌شود فشار کمتری به پا وارد شود.

معاونت حقوقی و امور مجلس قوه قضاییه چه وظایفی دارد؟

رسمی و مشاوران خانواده؛

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر پژوهشگاه قوه قضاییه؛

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر امور روزنامه رسمی؛

تنقیح و پیشنهاد اصلاح قوانین قضایی با کسب نظر مراجع ذی‌ربط؛

همکاری با سایر معاونت‌های قوه قضاییه در امور مرتبط؛

دفاع از دعاوی له یا علیه دستگاه قضایی؛

آسیب‌شناسی قوانین، پاسخ به استعلامات قضایی و ...

انجام سایر امور محوله، تفویض شده یا ارجاعی از سوی رئیس قوه قضاییه؛

سیاست‌گذاری و تعیین خط مشی با تایید رئیس قوه قضاییه

در زمینه امور حقوقی؛

مدیریت و نظارت بر تنقیح قوانین و مقررات؛

مدیریت، ساماندهی و اجرای برنامه‌های تدوین لوایح قضایی؛

ارسال لوایح قضایی به مجلس؛

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و انجام تحقیقات فقهی و حقوقی

مورد نیاز قوه قضاییه؛

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و انجام امور اسناد تاریخی و موزه؛

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر امور مترجمان رسمی؛

سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و نظارت بر امور وکلا، کارشناسان

مهم‌ترین وظیفه معاونت حقوقی و امور مجلس قوه قضاییه تهیه لوایح قضایی است.

«معاونت حقوقی و امور مجلس قوه قضاییه» به لحاظ تکالیف و وظایف پیش‌بینی شده در قانون، از جایگاه ویژه‌ای در نظام قضایی کشور برخوردار است.

مهم‌ترین وظیفه و تکلیف این معاونت که ناظر به اصل ۱۵۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی است، «تهیه لوایح قضایی متناسب جمهوری اسلامی» است.

وظایف معاونت حقوقی و امور مجلس قوه قضاییه

عمده‌ترین تکالیف معاونت حقوقی و امور مجلس قوه قضاییه در موارد زیر تبیین شده است: